

DNEVNIK SILO MENOJEV IN ALIJI

Podružnica uredništva in uprave Primorskega dnevnika v Gorici - Ul. Silvio Pellico 1/III. nadst. - Telefon 11-32

STARŠI IN DIJAKI, POZOR!

Vpisovanje in izpiti na slovenskih srednjih šolah v Gorici

Iz Čedada
Prijaviti je treba občinske davke

Zupanstvo v Čedadu sporoča, da morajo vsi davkoplačevalci občinskih davkov prijaviti do 20. septembra t. l. občinski oblastem in sicer:

1. davek na imovinsko vrednost;
2. družinski davek;
3. davek na živino;
4. davek na pse, na domača prevozna sredstva, na klavirje in biljarde, na dovoljenja (patente), davek na dovoljenja za industrijsko obratovanje, davek za obrtno dovoljenje, davek za pobiranje in prevoz smeti, na napise, na stroje za kavo ekspres. Prijave morajo vsebovati: ime in priimek, ime obeta, stalno bivališče, datum pridobitve davkoplačevalca, datum predložitve prijave, datum od koga je podvržen oddajevanju in vse druge podatke za obdavčevanje. Prijave ni potrebna za vse tiste, ki so že vpisani v seznam davkoplačevalcev za leto 1950 in ki nimajo za prijavo nobenih novih davkov.

KINO

VERDI, 17: «Napad se nadaljuje» P. O'Brien.

VITTORIA, 17: «Izdajalec» V. Mc. Lagen.

CENTRALE, 17: «Verujem v Bog» Bogar.

ESTIVO, 21: «Ce bi bil poslanec» N. Taranto.

MODERNO, 17: «Ljubzensko drhtenje» D. Durbin.

EDEN, 17: «Eplei pustolovca» G. Cooper, L. Young.

Vpisovanje v vse razrede vseh starih slovenskih srednjih šol v Gorici bo trajalo od 1. do 25. septembra. Natančnejša navodila so razvidna z razglasne deske vsake šole. Svetujemo vsem, naj opravijo vpisovanje čimprej, da ne bo zadnji dan prevleke navala in bodo morali zaradi tega izgubiti mnogo časa s čakanjem.

Pri tej priložnosti opozarjamo starše učencev, ki so dokončali ljudsko šolo, da vpišejo svoje otroke v čim večjem številu v nižjo srednjo šolo ali v strokovno šolo. Za strokovno šolo ni potreben noben izpit za te izpite so vsa potrebna navodila razvidna z razglasne deske šole.

Tisti učenci, ki so izdelali sprejemni izpiti za nižjo srednjo šolo ali ga bodo izdelali v jesenskem roku, se vpišejo lahko tudi v strokovno šolo, če se cutijo zanj bolj poklicane. Ta strokovna šola je primerna zlasti za tiste, ki ne nameravajo nadaljevati študija na višjih srednjih šolah.

Izpiti jesenskega roka se bodo pričeli v ponedeljek 18. septembra ob 8.30 s pismeno nalogo iz italijanske; samo ob maturi se bosta začeli 2. oktobra ob 8.30 istočasno z italijansko nalogo. Za ostale predmete je vrstni red na razglasni deski. Izpiti se bodo začeli točno in zamudniki ne bodo pripuščeni. Za tiste, ki bodo polagali izpite v jesenskem roku, bo vpisovanje do 30. septembra.

Težak položaj goriških upokojencev

Država mora poskrbeti, da bodo dobili upokojenci zadostno pokojnino

V nedeljo je bilo v Gorici zborovanje goriških upokojencev, ki prejemajo pokojnino od socialnega zavarovanja. Na zborovanju je prislo do ugotovitve težkega položaja, v katerem se danes nahajajo ti upokojenci, ki s svojimi prejemki ne zadostijo najnujnejšim potrebam za življenje. Na zborovanju je bila sprejeta naslednja resolucija:

Goriški upokojenci, ki prejemajo pokojnino od Nacionalnega zavoda za socialno zavarovanje, so se zbrali v Gorici, da proučijo sedanji položaj upokojencev, ki je postajal vedno težavnejši. Ugotovili so, da bi morala država skrbeti za denarno pomoč ljudem, ki so delom obogatili državo. Upokojenci imajo pravico do priznanja svojega dela in do priznanja človeka dostojnega življenja v zadnjih letih svojega življenja. Pooblaščenca sindikalno zvezo, da posreduje pri oblasteh in pri sindikalnih organizacijah, da se prične z močno akcijo za rešitev tega težkega položaja, v katerem se nahajajo upokojenci.

V ta namen zahtevajo: takojšnje in popolno preureditev socialne podpore in uravnovečanje pokojnin a tržnini cenami brezplačno zdravniško pomoč od Italijanske nacionalne organizacije upokojencev, ki ji upokojenci že dve leti plačujejo posebno članarino, ki je organizaciji prinesla že več milijard točk, ali pa pomoč od Nacionalnega zavoda za zdravniško pomoč, pri katerem so bili upokojenci zavarovani za časa zaposlitve; da se upokojenci, ki dobi začasno zaposlitev, ne odraja prispevek za fond socialne solidarnosti; popolno vzpostavitev mesečnega izplačevanja pokojnin; začasno izplačevanje 8000 lir mesečno kakor ne bo urejen položaj upokojencev.

Ni važno, kdo in katera sindikalna organizacija je sklicala zborovanje upokojencev. Važno je dejstvo, da je zborovanje imelo navedena resolucija, da se upokojenci goriške pokrajine v celoti v zvezi s težkim položajem, ki ga jim ne zadostajo njihovi prejemki, naj se uskladijo s sindikalnimi organizacijami, naj sproti odločeno akcijo za rešitev tega vprašanja.

Razgovori na obmejnem bloku pri Rdeči hiši

Na podlagi sporazumov med jugoslovanskimi in italijanskimi obmejnimi oblastmi so se preteklo redno ponovno vršili redni razgovori pri obmejnem bloku pri Rdeči hiši, od 8. do 12. in od 14.30 ure do 18. Po novem dogovoru, ki je stopil v veljavo 28. t.m., se bodo razgovori vršili tudi v dneh v tednu. Ti razgovori pa so omejeni tako z ene strani kakor z druge na 20 oseb dnevno. Ob praznikih pa bo dovoljen razgovor 100 osebam.

V našem listu smo že pisali o sporu, ki je nastal med krošnjarji in občinskimi odoborniki v Gradiški, ko je ta prepovedala krošnjarjem prodajati živila, češ da povzročajo gospodarsko propadanje trgovin. V resnici pa, so krošnjarji s svojimi nižjimi cenami pomagali pri uravnovešanju cen in v neki meri preprečili visoke dobičke trgovcev. Isto se je pričelo dogajati tudi na goriškem trgu, ko so že večkrat zaporedoma prepovedali nekemu krošnjarju iz Tarcenta prodajati sira in masla po ugodnih cenah.

V Gradiški stvar ni bila tako kakor so si zamislili trgovci, ker so posegle vmes tudi gospodinjice, ki se dnevno borijo s cenami in iščejo priložnosti nakupa blaga po nižjih cenah. Zato se je v Gradiški razvila prava ljudska akcija. V kratkem času so krošnjarji, ki prihajajo na trg v Gradiško, nabrali med prebivalstvom in seveda predvsem med gospodinjicami, nad 4000 podpisov na resolucijo, ki ne samo, da zahteva preklic odločbe občinskega odbora glede krošnjarjev, ampak postavlja glavo zahtevu, da bi se morali trgi pomnožiti. Poleg tega je v teku tudi nabiralna akcija podpisov med malimi trgovci, ki se skoro vsi strinjajo s tem, da so tedenski trgi potrebni za krajevno gospodarstvo in da koristijo vsemu prebivalstvu kakor tudi občinski upravi.

To dokazuje, da je občinski odbor izdal svojo odredbo na podlagi zahteve male skupnice izkoriščevalcev, ki bi hoteli odstraniti vse tiste ljudi, ki jim na domačem trgu, s prodajo svojih predmetov, delajo konkurenco.

Posebna delegacija krošnjarjev je bila tudi pri goriškem prefektu, kateremu je razložila maela nastali položaj. Pred dnevi pa je bil v Gradiški predsednik trgovskega združenja goriške pokrajine, kjer se je o zadevi razgovarjal z županom. Za sedaj je bilo sklenjeno, da se odredba občinskega odbora preklicuje in se zadevo preda v dokončni pretres občinskemu svetu, ki bo imel v kratkem svojo sejo.

Prepričani smo, da bo občinski odbor spoštoval željo občanov in dovoljno rešil nastalo vprašanje v prid vsega prebivalstva.

IZ GRADIŠKE

Gospodinjice in krošnjarji proti izkoriščanju skupnice trgovcev

Našla blaga in ga zaplenila. Sodišče je oba obdolilo na 8 mesecev zapora pogojno in 6000 lir globe.

Drugi obtoženev je bil Jacint Rubenshin iz Trbiča, Ulica S. Justa 15, obtožen, da je dne 2. julija prišel ponoči v hišo Trepa Matije skozi odprto okno z namenom, da si prisvoji tujo lastnino. Ob 4.30 zjutraj je tanj v sobo 18-letne hčerke. Na njene klice na pomoč je prišel oče, ki je nepretnega vionilca takoj prijel. Na policiji, kamor ga je peljal, je tat seveda vse zanimal. Hčerka pa je z očetom potrdila poizkus tatvine. Čeprav je bil mladenič že več časa pod policijskim nadzorom, je bil vseeno oprosčen zaradi pomanjkanja dokazov.

Sledil je Davide Ivan iz Trbiča, ki je bil obtožen, da je ukradel kolo in da je hotel raniti s čevljarjskim nožem Mila Odila Urovarjar se je, da ga je bolela noga in da je vzel kolo da bi se lahko peljal v Ronki. V bližini letališča se je srečevala ustavlil in zadremal. Med tem pa da mu je tat odjel kolo. Policija pa je ugotovila, da je tjeek kolo razdril, da bi ga lažje prodal. Lastnik kolea je spoznal dele svojnega kolea. Ježni Davide, kateremu se je tatvina ponesrečila, ga je hotel raniti. Ker sta se med zasliševanjem oba nekako pomirila, je sodišče radi tega izredko bolj milo obdolilo in sicer 8 mesecev zapora pogojno in 6000 lir globe.

Obvestilo kmetovalcem

Včeraj so prišli pred sodišče v Gorici obtoženci:

Prvi je bil Moca Jurij, star 21 let stanujoč v Padovi, obtožen, da je skupno z Gasparotti Arnoldom ponoči 23. aprila vdrl v tržadela in ukradel blaga za 500.000 lir vrednosti.

23. aprila je okrog 9 ure zjutraj, lastnik Gasparotti Ivan javil na policiji tatvino. Ker ni bilo sledu o vionju v trgovino, je sum padel na lastnikovega sina, ki je edini vedel, poleg staršev za shrambo ključev. Samljivo se je zdelo tudi kretanje nekoga človeka okoli njihove hiše. Policija je v kratkem četu prišla na sled tatovom. Aretirali so Gasparottivega sina in Moca Jurija. Obtožena sta priznala krivdo in Moca je seveda izjavil, da je Gasparottija spoznal na nekem plesu. Skupaj sta pripravila načrt, ka-

IZPRED SODIŠČA

Dabi prišel do denarja, je s prijateljem okradel očeta

ko bi prišla do velike vsote denarja. Ker je imel Moca v gospodarstvenem sinu zavestnika je načrt z lahkoto izvedel. Najeta sta slambretov in se odpravila v Gradec, kjer je Moca kupil v Gasparottiveji trgovini dežni plašč z namenom, da si ogleda položaj. Ponoči 23. aprila sta izvedla tatvino. Odnosila sta: 19 kosov blaga, 14 dežnih plaščev, 15 m blaga za srajce, 3 kovečke in mnogo drugega. Plen sta zložila v kovečke in ga odpravila na evarnom izročila sta ga neki stari ženi iz Trbiča. Policija je

NAD 23 MILIJONOV DINARJEV ZA JAVNA DELA V IZOLI

ima v načrtu tamkajšnji mestni ljudski odbor

V nedeljo je imel sejo mestni ljudski odbor v Izoli, na kateri so razpravljali o izvršenem delu v prvem polletju in o izvajanju delovnega načrta za II. polletje 1950. Na dnevnem redu pa je bil tudi delovni načrt za leto 1951, ki je bil predčasno odobren od strani posebnih komisij.

Ta načrt v svoji vsebini izražava pomembnih delovnih težav, da se sedanji mestni ljudski odbor ne boji nobenih naporov, potrebnih za dobrobit skupnosti. Načrt predvideva zgraditev treh novih delavskih hiš, obrovo hiše Bugada in preureditev iste v pivskihi dom. Nadalje je v programu kanalizacija in tlakovanje najvažnejših mestnih ulic, zgraditev javnih klozetov in zbiralnic fekalij. V zvezi s tem bo izvedena tudi odstranitev nekaterih hlevov. To je potrebno, če hoče doseči Izola higienico, ki je potrebna takemu mestu. Asfaltilirale bodo tudi ulice v bližini Trga svetih Lovka in Petra.

V smislu novih socialnih razmer bo mestni LO uredil prodajne za tovo trgovinski lokal, pralnico, likalniko in krojačnico. Poleg tega bodo popravljene razne stanovanjske hiše v Izoli, Baredih in v Saletu. Preurejeni bodo tudi nekateri trgovinski in gostilniški lokali, ki jih upravlja mestni LO.

Za boljše zvezo okoliške vasi Baredi bo se v tem letu izlokovana cesta od tukaj v Izolo. Nova šola s stanovanjem v Baredi bodo napravili novi vodni rezervoarji.

V Izoli bodo elektrificirane Ulice Sv. Simona in Moro, kakor tudi Titov dvorec.

Investicije za vsa ta javna dela, ki so v načrtu in proračunu mestnega LO v Izoli, bodo dosegle skupno nad 23 milijonov din. Pri tem si bo mestni LO prizadeval, da bo v celoti izpolnil tudi delovni načrt za preteklo leto. Tako so v teku obnovevna dela pristanišča, ki vidi podjetje «Pomorske gradnje» z Reke. Predvsem je bilo pristanišče očiščeno raznih ruševin, povzročenih v času nacistične okupacije. Medtem postavljajo in popravljajo zid-

ISTRSKI DNEVNIK

Podružnica uredništva Primorskega dnevnika v Kopru - Ul. Cesare Battisti 2 - Telefon 70

IZ PRIPRAV ZA GOSPODARSKO RAZSTAVO

Obrtniki bodo letos razstavljali na večjem prostoru kot lani

Janez Trpin, Albin Rogelj in Rudolf Saksida prejeli nagrade za osnutke plakatov

Letos je glavni odbor za organiziranje gospodarske razstave prejel kar 20 osnutkov za plakate. Iz Beograda, Zagreba, Ljubljane, Trsta in Kopra in iz drugih mest so se številni umetniki udeležili natečaja, ki je doletel kot prvo nagrado 15.000 din, kot drugo 10.000 in kot tretjo pa 5.000 din.

Rok za predložitev plakatov je potekel 25. avgusta. Včeraj je se sestala ocenjalna komisija, ki je prisodila prvo nagrado tov. Janezu Trpinu iz Ljubljane, drugo tov. Albinu Roglju iz Ljubljane, tretjo pa tov. Rudolfu Saksidi iz Kopra. Razstavljeni odbor bo dal razmnožiti vse tri plakate.

Lani so prišlo med razstavo v prodajo posebne razstavne cigarete z značko gospodarske razstave. Letos bomo imeli kar tri vrste cigaret, ki jih bodo prodajali med razstavo. Imenovane bodo po mestih našega okrožja in sicer: «Izola», «Portorož» ter «Buccina». Cigarete bodo pakirane v skatlah, ki bodo opremljene s slikami in motivi, ki so značilni za naše okrožje.

Priloge se nadaljujejo s posepešenim tempom, saj manjka le še dober mesec do otvoritve. Zlasti med obrtniki je veliko zanimanje za razstavo. Pričakuje se, da bo udeležba veliko večja kot lani ter da bodo razstavljeni res lepe stvari. Z zanimanjem se pričakuje, kaj bodo letos razstavili pohištveni mišarji, ki so že lani razstavili odlične izdelke. Razstavniki, ki so zagledali Novo Gorico in v njenem ozadju vrhove Sv. Sabotina, Sv. Gore in Sv. Garijele, katere imena smo slišali tolkolkrat iz ust naših očetov, ko so nam pripovedovali o hudih bojih na nekdanji soški fronti v času prve svetovne vojne. Na hitro smo si ogledali gradnje novih stavb, ki vstajajo na ruševinah zadnje vojne. Spoznalj smo, da

Delovanje ASIŽZ je vidno po vseh mestih in vaseh

otroki nastudirale kratko kulturno prireditev, s katero so se poslovlili od domačinov ob svojem povratku v Hrvaško. Naši mladi gosti so si polagoma ogledali vso okolico, spoznali nove vasi in našli najtežje kotičke narave.

Nedavno je prišla že nova skupina tet mladkov, ki šteje 42 oseb. Vsi so zelo živahni in bistri, da je pravi užitek preživeti z njimi po nekaj ur. Nemanj so pri istražanju zoge in pri ostalih igrah. Poleg dobre hrane jim ne manjka vseh vrst sadja, ki ga sedaj tudi narava. Pogosto pišejo domov svojim staršem, ki jih tu in tam tudi obiskujejo.

Tisti, ki se niso videli še nikdar morja, iščejo hribočke in vzpetih, kjer se odpira pogled na svetlo lužo.

Najše žene so imele tudi zadnje dni niz sestankov in množičnih zborovanj. To kaže da bo ASIŽZ v celoti izvedla svoj program, ki si ga je zastavila v predvolivnem tekmovanju. V tem trenutku so večinoma izvedene predpriprave za volitve v osnovno organizacijo, tako da so že številne krajevne organizacije dolečile dan svojih volitev.

Nedavno je bil v PORTOROŽU sestanek za odnotti sektor, ki ima v svojem delokrugu 4 volivne organizacije, in sicer BELI KRIZ, SV. MARTIN, SANTI ANE in PORTOROZ sam. Volivna komisija je prevzela nalogo, da bo pripravila volitve za vse štiri

enote. Istočasno so bile sestavljene kandidatske liste za novi odbor.

Iz poročila tega sestanka nadalje sledi, da je organiziral odbor ASIŽZ v Portorožu predvolivne konference v vseh prejeti imenovanih 4 volivnih enotah.

Posebna referenka je o storjenem delu poročala, da se žene v Portorožu pripravile za otroške jasli postelje in zagotovile, da bodo v kratkem tudi zimmer in vzmeli na razpolago. Tov. Teluri bo pri mestnem ljudskem odboru urgirala določitev vrta, izredno poslopa, v katerem bo nastanjena ta preprotna socialna ustanova. Delegatke ASIŽZ v Portorožu so obiskale dve poštinski koloniji obiskale Slovenije in pri tem obdorovalve v eni od teh 108 otrok s sadjem v drugi, kjer letuje 65 otrok, pa s tretjo s sadjem. Pribodnje dni bodo obiskale še tretjo kolonijo. Za čim izdatnejšo obdaritev otrok bo ASIŽZ v Portorožu organizirala med domačin in okoliškim prebivalstvom nabiralna akcija.

Množični sestanki se imela tudi v osnovni organizaciji ASIŽZ v FIEROGH, katerega se je udeležilo okoli 40 žen, dalje v IZOLI, kjer so se zbrale v prvi vrsti matere, ki imajo otroke v odnottom otroškem vrtcu. V drugi vrsti so sodelovali koncal sestanki v ANKARANU, na katerem je sodelovalo okoli 50 žen. Kakor drugod so tudi tu, kaj izvedle vse priprave za volitve in sklenile, da bodo v Ankaranu pribodnje nedelje 27. t. nastopile in bodo volitve tudi v KORTALU, kjer so sodelovale odnottne žene na zadnjem sestanku ASIŽZ.

Dobro je bil obiskan tudi množični sestanek v vasi BARREDI pri Izoli, kjer je bilo navzočih nad 30 domačink. Katero je znano, zahvala iz tega kraja precej žen v tovarne v Izolo. Zato so se v diskusiji na zadnjem zborovanju zavzemale za ustanovitev otroškega vrta, ki je nujno potrebna ravno zaradi tega, da matere pustijo lahko v svoji odsotnosti tamkaj svoje otroke. Stevilna je bila udeležba tudi na množičnih sestankih v POMJANI in GAZDOV. V obeh teh dveh krajih bodo volitve v osnovno organizacijo ASIŽZ na dan 3. septembra.

Končno smo dolžni omeniti, da se je mudila te dni v našem okrožju številna delegacija žen iz Trsta. Prišle so z namenom, ki preživljajo svoje poštinske v otroški koloniji v Portorožu in Piranu. Kot žene in matere, ki jim je otrok vse, so tudi one mladino in deco obdarile.

SINDIKALNO SPORTNO DRUŠTVO «PROLETER» vabi vse juniorje in seniorje kolektorske sekcije na sestanek, ki bo v četrtek dne 31. avgusta ob 17. uri na sedcu ZDVT. Sestanek je važen in priziđeni naj prinesejo s teboj vse gradivo.

Seja občinskega odbora v Gorici

V ponedeljek je bila v Gorici vedna seja občinskega odbora. Na seji je občinski odbor obravnaval različne zadeve občinskega sveta, med katerimi tudi zadevo gradnje ceste V. in C. Cerinjan. V zvezi s tem gradnjo bodo v prvi polovici septembra sklicali sestanke za zainteresirani ustanov goriškega občinskega odbora, na katero bodo proučili načrt za ta gradnjo ceste. Občinski odbor je sprejel vrsto drugih ukrepov, med katerimi tudi nakazila za 2 milijonov lir za nakup zemljišča za gradnjo šole v Baredi.

Na seji je bilo tudi, sklenjeno, da se porovno vzpostavi mestni urnik v občinskih ura-

V Koprščini je gostovala godba SKUD „Hinko Smrekar“

Kakor smo že javili, je zadnje dni nastopila v več krajih našega okrožja mladinska godba kulturno umetniškega društva «Hinko Smrekar» iz Ljubljane. Naši mladi godbeniki so prišli k nam po načelu «delaj in uživaj». Poleg uživanja je prišlo tudi v obliko koncertov, kjer so nam nudi lepe umetniške užitke s svojimi igranjem. Tako so priredili koncerti najprej v Izoli, o katerem smo poročali že posebej, nato v Dekanih, Piranu, in zopet v Izoli, takoj za tem v Kopru v prostorih poletnega kluba. Z izbranim sporedom pa so nastopili tudi v koprskem radiu za oddajo in v ponedeljek zvečer na verandji v Loži.

Od vseh teh nastopov sta bila najuspešnejša oba v Izoli, kjer so naši mladi godbeniki naleteli na zares muzikalno in hvalično publiko. Gre pa tudi za zahvala krajevnim organizatorjem obeh večernih kulturnih prireditev. Enako uspešen je bil tudi nastop v Kopru v prostorih odprtega kluba, ki je bil zaseden do zadnjega kotička, pri čemer je na stotine ljudi zasedlo tudi prostore ceeste, ki vodi na Belvedere, ter pristanišča okoli nekdanjega Stavrovskega sp-m-nika. Umetniško kvaliteto je bila izvedena radiooddaja.

Godbo KUD «Hinko Smrekar» sestavlja 38 mladincev in 2 mladinki, od katerih obiskuje je 5 fantov glasbeno akademijo v Ljubljani, ostali pa glasbeno šolo rajona II. Po socialni strukturi so godbeniki večinoma učenci v gospodarstvu — vajenci ter dijaki. Godbo vodi kapelnik tov. Ivan Gruđen, ki je hkrati ravnatelj glasbene šole rajona III. v Ljubljani. Njegova velika zasluga je v tem, da je ansambel discipliniran ter glede na učenje in priprave programa vedno pripravljen na požitvovanje.

Posledica letošnje turneje je gotovo tudi ta, da so Izolani povabili naše mlade godbenike za pribodnje leto vsaj za 14 dnevno bivanje v Izoli in za prireditev več koncertov.

MLADINA IZ ČEŽARJEV NA IZLETU V TRENTI

Pretekli teden smo se zbrali in odpovaljevali na izlet v Trento. Po vasi je bilo živahno že večer preje, ker so se skoro vsi mladinci in mladinke odpravljali na pot.

Komaj je prišel avtobus smo takoj vstopili vanj in se odpravili proti Sloveniji. Čim smo prekorčili blok v Rižani, smo dobili občutek da se tamkajšnji ljudje zavedajo, da gradnja novega doba. Za mnoge od nas so bile vse pokrajine proti Ajdovščini docela nove. Zlasti smo bili presenečeni, ko smo zagledali Novo Gorico in v njenem ozadju vrhove Sv. Sabotina, Sv. Gore in Sv. Garijele, katere imena smo slišali tolkolkrat iz ust naših očetov, ko so nam pripovedovali o hudih bojih na nekdanji soški fronti v času prve svetovne vojne. Na hitro smo si ogledali gradnje novih stavb, ki vstajajo na ruševinah zadnje vojne. Spoznalj smo, da

bo s trdom delovnega ljudstva kmalu zraslo novo socialistično mesto. Zanimal nas je tudi znameniti Solskanski most, ki veže oba bregova Soče. Posebno nas je pritegnil pogled na Sočo in njeno izrazito bistro-modro barvo.

Kmalu za tem smo nadaljevali pot navzgor po dolini Sočice mimo Plavij, Anhova, kjer smo videli krasno naravno cementno tovarno, Kanala s karakterističnim mostom, Avče z bližnjimi elektrifikacijskimi napravami. Neposipen je bil tudi pogled, ko smo puresli za seboj Volče in smo zrlj v visoke hribe, ki tvorijo ozadje slikovitega Tolmina. Komaj smo zapustili Kobarid, smo se že dvignili čez klanc pri Srpenci, Trnovem, Zagi in Bovcu. Malo prej smo zagledali na desno proti vzhodu Triglav, kakor smo zavili v dolino Trente.

Ali ropam ubogemu? Ali ne tepem in ne biem onega, ki tepe in bje naš ubogi ljud? Pa vi ne umete tega? Pojdite z menoj!!

Pri zadnjih besedah je postal Grog nekako mehak, a se je ohrabril. Sla sta s pišarjem dol k rokovnjacem. Med potom mu pove Bojec o Mozolovi usodi.

Groga je molče poslušal. Ko stopi v krog pri ognju, planejo vsi kvskvu.

On se ozre okoli ter reče osorno: «Jutri zvečer morabi tukaj trideset naših najzvestejših in najpogumnejših mož! Velikonja, Kozobrin, Tonček, Biderban in ti Kozoglav, vi jih boste pokalski in sklicali. Jutri zvečer, pravim. Pojdite takoj!»

Rekli se obrne in migne pišarju s seboj.

Rokovnjači, katerim je bilo povelje dano, pa so se razšli. Od vzhoda sem je rdeči prvi sončni žarek vrhove kosatih jelk nad rokovnjaško trdnjavo.

(Nadaljevanje)

ROKOVNJAČI

ZGODOVINSKI ROMAN

«Vaši ljudje so ga o polnoči ubili pod Kolovcemo», odgovori starec, na videz mirno in kakor bi ga to nič ne brigalo; a izpod na pol zaprtih trepalnic je po listice opazoval mojstra Grogga.

«Vraga, kaj? Ubili? Kdo ga je?» zakriči ta.

«Vaši ljudje, jaz ne poznam nobenega, povedal vam bodo že sami. Pa, kakor se mi dozdeva, bilo vam je mnogo zanj!», reče oni, a zadnje s porogljivim naglasom.

Groga se je bil že umiril. Upri je oko trdo v stareca, da je oni v stran pogledal, ter dejal:

«Vi omenjate ir povprašuje več, nego vam pristoji tukaj, gospod Janez Rakovec!»

Po kratkem premolu, v katerem je s tremi koraki premeril izbočo, nadaljuje: «To je nemuno, da ne morete več v službo na Brdo, pa preskrbeli vam bomo drugo. Kaj pa je s Franco-

pravi stari Janez Rakovec bo sel v njegovi koči iz tega brloga», reče pišar.

«Kaj se norčujete? Povejte, kaj se je zgodilo», opominja Groga.

«Neki Blaž je zatožil vas in mene pri kolovskem oskrbniku in ta pri mojem gospodaru, pri brdskem doktorju. Poslušal sem pri vratih in toliko, da sem jo se ob pravem času popihal, če ne, bi sedel zdaj pod ključem!»

«Prekleti Mozol!» mrmlja Groga.

«Da, da», nadaljuje porogljivo pišar, «to je gotovo, ker sedaj je že kake tri ure v peku med hudici mota.»

«Kako to menite?» reče pazno oni.

Otroška kolonija v Momjanu

Zve v juliju je bila v Momjanu prva izmena otroške kolonije, v kateri je bilo 46 otrok starih 6 do 10 let, ki so preživeli

izrop ubogemu? Ali ne tepem in ne biem onega, ki tepe in bje naš ubogi ljud?

«Mirujta, gospod Ferdinand! Vse pride ob svojem času. Mene je veselil, da vas Palezevina s svojo srečo ni toliko zmotila, da niste pozabili onega imena!» reče pišar.

«To ime pozabiti!» vzklkne rokovnjaški glavar; «kdo me je storil tega, kar sem, nego oni lopov! In jaz bi pozabil! Kadar ga plačam, tedaj pozabim. In srečen? Kdo pravi, da ne morem biti srečen? V? Tudi vas bom plačal, Rakovec, pa ne bojte se me! Preskrbeli vam bom kruha, In glejte, če sem tudi, kakor pravijo, roparski glavar,

Poravnajte naročnino!

Vse naročnike Primorskega dnevnika in tudi drugih časopisov obveščamo, da lahko poravnajo naročnino pri Centru št. 2, pritrilje. Vsi naročniki naj redno in vnaprej poravnajo naročnino.

CENTER TISKA

naša žena v borbi in delu

BAZOVICA ponos naših mater

Hudi bazoviški dnevi so prazniki najgloblje čustva primorskih mater, žena in deklet. Vsak dan procesa jim je stisnil srce, ki je v grozi zatrepalo, ko so poslušale pripovedovanja o strahotnih mučenjih, o vrelcih vodi, bikovkah, izgranih nohtih in izruvanih lasih.

Pravo duha duše so občutile bolečine bazoviških herojev, prav tako kot da bi jih same doživljale. Čutilo so, da so njihove bolečine, bolečine vsega primorskega ljudstva.

Bile so jim hvalečne. Zavedale so se, da so ti mladi, gemajst do dvaindvajset let stari fantje prevzeli na svoja ramena težko breme upora proti tujim zatiralcem. Takrat morda se niso zavedale, da se je treba upreti, a upor v njihovih dušah je podzavestno

narastal z vsakim dnem, ko je otrok prišel iz otroškega vrta in se tam naučil samo dva stavka: «La lingua slava è brutta!» ali pa: «Noi parliamo la più bella lingua nel mondo — la lingua italiana». Ta njihov upor je dobival te svoje oblike, ko so ob večerih zgorane od skrbi in dela, se vsedle s starim abecednikom h kuhinjski mizi in učile svojega malega titati in pisati slovensko. Če tega ne bi delale, bi se dolgo ostal nepismeni, a slovensko bi ne čitali nikoli. V solt se tako niso učili drugega kot telovadit s puškami, vzklkali duševno in peti fašistične pesmi.

Srečne so bile, ko je to sio, potujfevalnico, zajel plamen, ko so aubli svigali iz njenih oken, ko so se podirale te osvostrate stene.

To je bil tudi njih plamen, plamen ogorčenega materinskega srca.

Ta plamen se je vedno bolj razrasel in fašistični teror, pa čeprav oplojen z dvatisočletnimi izkušnjami, ga ni mogel pogasiti.

Upor v srcih je postajal vedno bolj zavesten, vedno bolj organiziran, on se je razrasel v oboroženo akcijo. To je bil njih boj za svobodo prihodnosti, za prihodnost vsega naroda, vsega človeštva.

Tiste hude zimske mesece, ki so jih partizani tako težko preživljali, ko so si stesale hajke za hajko, takrat so skrivaj, da bi jih ne videlo nepoklicano oko, da bi jih roka «fašistične pravice» ne zasahlila, nosile v zasnežene gozdove kosare s topljo hrano, obutvijo, nogavicami in obleko.

Takrat, ko je prišel v hišo lačen in premrli partizan, so vedno našle zamj kosček kruha in skodelico mleka, pa čeprav ne kruha ne mleka ni bilo niti za dom dovoli.

Srce jim ni dalo, da bi pustile lačnega od hiše, saj je bil tudi njihov sin, brat, mož in fant partizan in se je boril za isto pravično stvar.

Takrat, ko je ponoči kot kurirka, prenašala tajna in važna sporočila, se je bala, ne zase, temveč za dragocen tovor skriv nad srcem, sta je pogumno zrot na vsa kem koraku smrti v oči.

V najhujših trenutkih, ko ni več upala na rešitev, ko je kazalo, da je vse izgubljeno, je dajal primorskim ženam pogum spomin na prve padle junake na Gorlana, Miloša, Bidovca, Valenčiča in Maruška. Spominle so se tihega herojstva njihovih mater.

Ti heroji so živi v naših srcih in dušah se danes. Se vedno nam dajejo poguma in moči. Oni so naš simbol in ponos, so naša zastava, pod katero se zbiramo v borbi za narodno osvoboditev, za resnično enakopravne odnose med narodi, za resnico in pravico.

L. B.

Z IZLETA ASIŽZ BOLJUNEC - DOLINA NE BODO NAS VEČ VARALI

OTROCI PRI OPOLDANSKEM POCITKU TO NISO NJIHOVE PRAVE POSTELJICE, NEGO SEJJO NA TEH PLATNENIH «BRANDAH» LE POPOLDNE

Besna gonja laži in klevet, blaženja Jugoslavije in vseh njenih pridobitev, se v svetovnem kominformističnem tisku nadaljuje, prednjači pa tržaško kominformistično časopisje. Jasno je, da ti ljudje danes ne morejo več drugače, zanje ni več poti nazaj, temveč se držijo Goebelsovega gesla: «Lazi čim več in čim pogosteje, nekaj od tega ti bodo že verjeli».

Toda od druge strani se vedno bolj in bolj širijo vrste onih, ki so sprejeli to podlo vojnohujskaško gonjo in ki tem lažem ne nasedajo več. V svetovnem demokratičnem tisku se vedno bolj in bolj širi resnica o novi Jugoslaviji, resnica, ki ne stoni na propagandi temveč na dejstvih. To resnico so prvi zeleli zvedeti in jo širijo ljudje, ki niso hoteli slepo slediti paroli: «Moskva, Stalin nezmojljiva», temveč so se hoteli sami in na lastne oči prepričati, kakšno pot je zavzela Jugoslavija, ali se je res prodala za kapitalizem in maršira v kapitalizem, kakor trdijo ti vasedni preroki pri Kominformu... Taki ljudje so se našli po vsem svetu in iz vseh evropskih držav in celo iz daljne Amerike in iz najoddaljenejših kolonij potujejo danes v Jugoslavijo, da se na lastne oči prepričajo, kaj je laž in kaj resnica. Dokaz za to so nam razne mednarodne brigade, ki so danes na delu na študentskem naselju v Zagrebu in Novem Beogradu in pa potovanja raznih učenjakov, politikov, znanstvenikov in strokovnjakov po Jugoslaviji.

Tudi jaz sem gojila iskreno željo, da na lastne oči vidim novo socialistično Jugoslavijo. Se nisem bila tam od leta 1945 in ko se mi je sedaj nudila priložnost za to, sem odšla za 2 dneva v prelepo Slovenijo. Rekel boste: «Kaj pa si mogla videti v tem kratkem času?» Zagotavljam vas, da je bilo veliko nad vse pričakovanje to kar sem videla, ker toliko je tega novega na vsakem koraku, da ni potrebno potovati po vsej Jugoslaviji, da se lahko prepričate, o veliki ustvarjalni sili narodov Jugoslavije, o skrpi ki jo država kaže za svoje delovno ljudstvo — za mladino in sploh za vsa tista velika dela tako na gospodarstvenem, kakor na socialnem polju, ki so pogoj, da narod Jugoslavije že danes uživa velike blagodati socialistične ureditve in bodo v prihodnjih letih zaživel res prelepo življenje, ki bo človeka vredno.

Naj omenim najprej nekaj, kar me je kot ženo — mater najbolj ganilo. Otroške jasli v Lepodvorski ulici. Kje imajo naše matere kaj takega za svoje otroke. Kljub bogastvu in razkošju ter prekrasnim avtomobilom, ki jih vidimo po tržaških ulicah — je tržaška mati primorana, ko gre pa delo ali po opravkih, pustiti svojega otroka doma samega, ali pa prositi dobro sosedo, da bi pogledala k njenemu otroku med njeno odsotnostjo. Njen nekoliko starejši otrok pa sedi na robu pločnika, se valja po blatu in prahu in vsrkava smrtonosne kilce raznih bolezni. Tu pa svetle, zdrave, zračne sobe za dojenčke, otroci sami v svojih snežnobelih plenikah in posteljicah, srečni nasmejani. Nekoliko večji pa se igrajo pod skrbnim varstvom negovalk in

uživajo pri vzgoji vse blagodati nove socialistične ureditve. Da, te matere so lahko mirne pri svojem delu. Videla sem jih, kako so opoldne sedeli k mizam za nje primernim belopogrnim mizicam — kakor palčki so se mi zdeli — in obdevali svoje preprostote, toda tečno kosilce. Vsi vprek so nam trdili, kako da so pridni in pri odhodu nam je mala Marjetka zaklicala: Zdravo, tudi jaz sem plidna...

V domu vgrje in delas smo imele priložnost videti srečno nasmejanega deca, ki nam je zapela nekaj pesmic, povedali so nekaj o Clebanju in med njimi nam je kas res kaj hitro minilo. Ob slovesu nam mala pionirka zaklicala: Pozdravite vse naše tržaške pionirke! Da draga mala, pozdravili smo jih v tvojem imenu, toda vidi, da oni se zdalec nimajo tako srečne mladosti, kakor ti.

Kaj naj povem o novem naselju, ki so ga zgradili v bližini Sv. Križa? To je strokovna gradbena delavnica podjetja «Gradis». Tu se mladi ljudje, ki so se oddčili postali graditelji, geometri in silico in so zjutraj na praktičnem delu, popoldne pa se spopinjajo v posebnih tečajih v svoji stroki. Lepe svetle učilnice, veliki prijazna jedilnica, še druga dvorana za razne zabave, čitalnica, zraven prostori, za šah, pingpong in druge družabne zabave in obnem poučne igre. Mladi rod ima

no tujeve — nelo Indijke smo videli — toda levi delez na Bledu, pa ima jugoslovansko delovno ljudstvo, to sem na prvi pogled opazila... Vsi hoteli prepolni ljudi, ki tu uživajo svoj zasluženi odmor, iz vseh republik so prišli. Barčice, ki vozijo po jezeru so polne prepevačičih ljudi in nehotne se ti vrline zopet primerjava — glej, kako je tu in kako je pri nas. Ti ljudje se bodo okrepani vrnilli zopet na svoja mesta in bodo pri svojem delu napeli vse sile, da bo plan izvršen in predelka izpolnjena, ker se dobro zavedajo, da danes delajo le zase in ne več za tuja izkoriščevalca.

Se eno prijeto presenečenje nas je čakalo. Dobili smo dovoljenje za obisk tvornice «Inteks» v Kranju. Točno ob določeni uri smo prišli. Tovarniški član sindikalnega odbora nas je pozdravil s toplimi besedami, povedal, da so na osnovi novega zakona presle tovarne v last delavcev in da bodo prihodnji ponedeljek že sami odločali v tovarni o vsem. Ogleдали smo si vse paviljone, od bombaba pa do gotovih izdelkov. Mogočen je bil vits, ki ga je vse to naredilo na nas in tista veličastna pesem strojev, ki brnijo povsod in ki so v rokah delavca njegov najboljši zaveznik, nas je naravnost ganila. Opazovala sem, s kakšno skrbjo ljubimostjo, so delavke upravljale s svojimi stroji. V nekih oddelkih so vsele zastavice udarniških brigad in najboljših delavcev posebej. Tov. Nada mi je rekla: «Oh, najraje bi tu ostala in delala z njimi!» Prisrčno je bilo stovo od njih, vzklklo ana svidenja in triskanja rok, ni bilo ne konca ne kraja.

Opdeljali smo se proti domu, dol po prelepi Gorenjski do Ljubljane, mimo Litostroja — ene največjih stvaritev petletke, — mimo prijaznih novih delavskih hiš, naprej, do tiste krivične meje, ki je naše narodno telo razgrajala na dvoje. Vits, ki smo ga odnesli iz Jugoslavije, posebno se tisti, ki smo bili tam prvič, je nepozaben.

Na lastne oči smo se prepričali, kako se v Jugoslaviji gradi socializem. Verujemo v njen svetlo bodočnost in popolnoma razumevamo vse napore delovnega ljudstva, saj je to vse njegovo in mu delo v tovarni, ki je njegov prava last, danes izzveni v mogočno pesem. On ve, da bo s svojim delom pripravil sebi in svojim otrokom srečno življenje.

O vsem tem smo danes, kakor se nikoli prej prepričali Dolinčani in Boljunčani in smo zadovoljni, da smo vse to lahko sami videli. Lažnim kominformističnim prerokom pa med našim poštenim ljudstvom ni več prostora. Kolikor vas pa je še v naših vaseh, ki ste še v dvomu, vam svetujemo, da se na lastne oči prepričate o novi stvarnosti, saj so vrata Jugoslavije za vse poštene ljudi odprta.

Optimističen pogled na svet

ŠPORTNI DNEVNIK

Razbijači mednarodnega sodelovanja na delu tudi na športnem področju

Med državami, ki so zahtevale, naj jim poverijo organizacijo sedmega evropskega prvenstva v plavanju, waterpolu in skokih v vodo, največjih letošnjih plavalnih tekem v Evropi, ki bodo od 20. do 27. avgusta, je tudi Madžarska s svojo Plavalno zvezo. Vsi člani LEN Evropske plavalne federacije so bili za to, da bi poverili organizacijo teh tekem Madžarski plavalni zvezi.

Na sestanku sekretariata LEN lani septembra v Italiji, ko je bilo treba dokončno doletči, komu naj se poveri organizacija prvenstva tekem, je delegat Plavalne zveze Velike Britanije, ki je opozoril na to,

da so madžarske oblasti odklonile jugoslovanskim športnikom vizum za potovanje v Budimpešto na razne mednarodne prvenstvene tekme, zahteval od delegata madžarske zveze, naj zagotovi sindikat, da bodo madžarske oblasti dale vizum vsem tekmovalcem iz držav članic LEN, ki bi privajile svoje ekipe za te tekme. Madžarski delegat pa na to ni mogel pozitivno odgovoriti niti po roku, ki ga je zahteval sam. Organiziranje prvenstvenih tekem je bilo potem poverjeno Avstrijski plavalni zvezi.

Madžarska plavalna zveza je kmalu potem izjavila, da se

v znak protesta, da je bilo Madžarski odzvetos (?) organiziranje prvenstvenih tekem, ne bo udeležila teh tekem. To pa še ni bilo vse. Sovjetska zveza, Českoslovaška, Poljska, Romunija in Bolgarija (vse so članice LEN), evražljene, da so Madžarski plavalni zvezi onemogočili uveljavljati na Sedmem evropskem plavalnem prvenstvu in formbirorjevske samovolje, so niso prijavile za te tekme. Sovjetsko vodstvo je poverilo v tolažbo Madžarski zvezi, da bo letos organizirala plavalno prvenstvo Vzhoda oziroma sateilitov Sovjetske zveze.

Tako se je tudi v športu uveljavila sovjetska teza o razdelitvi sveta na področja vpliva. Sovjetskemu vodstvu gre prvenstvo in slava, da je razbilo mednarodno športno sodelovanje med evropskimi narodi. Ta primer je pokazal očitneje kakor kdaj prej breznačelnost informbrojrojev in razkrinkal njihovo frazerzsko gostobesednost o mednarodnem športnem sodelovanju.

ŠAH

Tudi po šestem kolu še vodi Jugoslavija

Šesto kolo šahovske olimpiade v Dubrovniku je dalo naslednje rezultate:

Cile-Argentina 0,5: 1,5 (2), Danska-Italija 0,5:2,5 (1), Belgija-Holandija 2,5:1,5, Finska-ZDA 1:2 (1), Zapadna Nemčija-Avstrija 1:1 (2), Norveška-Peru 1:3, Jugoslavija-Francija 2,5:0,5 (1), Glsorič-Tartakower 1:0, Pirc-Rossolimo remis, Rabar-Hugot prekinjeno, Puc-Kester 1:0, Švedska-Grčija 0,5:0,5 (3).

Po VI. kolu je stanje naslednje: Jugoslavija 18 in pol (1), ZDA 15 (2), Nemčija 14 (3), Belgija 14 (1), Nizozemska 13 in pol (3), Argentina 12 in pol (5), Cile 10 in pol (6), Finska 10 (5), Francija 9 in pol (3), Peru 8 in pol (4), Avstrija 8 (2), Italija 8 (1), Švedska 7 in pol (5), Danska 6 in pol (3), Norveška 4 (6), Grčija 3 (6). Igralci morajo odigrati 28

prekinjenih partij, nakar bo še le razvidno pravo stanje. Gotovo je da za sedaj ne more nobeno moštvo dohiteti jugoslovanskega.

BRITANSKO VOJASKO IN CIVILNO OSEBJE V TRSTU PODARILU SREBRN POKAL ZA MEDNARODNE KONJSKE DIRKE TRST, 29. (AIS) — Britansko vojaško in civilno osebje v Trstu je podarilo organizatorjem mednarodnih konjskih dirk v Trstu srebrni pokal za najboljšega nebritanskega tekmovalca.

Prirediteljev bo kot znano na dirkališču Montebeilo, l. 2. in 3. septembra, vsakokrat op. 15.00 ur.

Nasprotno s prvotno objavo se Velika Britanija ne bo udeležila tekem, zaradi težav potovanja uradnega predstavnika v Trst. Jahači oddelkov BETFOR in britanske čete v Avstriji pa se bodo tekem udeležile.

Nagrade za tekmovalce bodo razpisovane v sredo 30. avgusta v izložbi draguljarne Janeskih, Capo di Piazza 1.

ODRASLI OTROCI SE IGRAJO

TITOVİ ZAVODI

LITOSTROJ
LJUBLJANA

„PAPYROS“
TRST
Ul. F. Severo 10
Telefon št. 64-53

IMA V ZALOGI NA DEBELO:
Tiskovni, ovojni, pisarniški in časopisni papir, lepenko navadno in fino

Potovalni in turistični urad

ADRIA-EXPRESS

TRST Ul. F. Severo 58
Telefon 29-243

«SLOVENIJALES»

Podjetje za izvoz lesa in lesnih izdelkov

LJUBLJANA

Brzjav: SLOVENIJALES, LJUBLJANA
Poštni predal: 74
Telefon: 25-63

Obiščite in ogledite si naše lesne proizvode

na
Mednarodni gospodarski razstavi

«SLOVENIJA EXPORT»

Ljubljana

se bavi z eksportom, importom, tranzitom in kompenzacijskimi posli

Tel. 27-03 in 47-84

INDUSTRIJA USNJA VRANJKO

izvažata svinjsko galanterijsko usnje

in znamke JUV in UTOK v vseh barvah in sortimentih

TOVARNA USNJA KAMNIK